

NOTA JEUGD
2011-2014

Colofon

NOTA JEUGD 2011-2014

Uitgave

Gemeente Brielle / Sector Samenleving / Afdeling Beleid

Postbus 101

3230 AC Brielle

Telefoon: 0181-471111

E-mail: slz.beleid@brielle.nl

www.brielle.nl

Brielle, januari 2010

Voorwoord

Voor u ligt de nota jeugd. Hieruit zou de indruk kunnen ontstaan dat de nota een redelijk uniforme doelgroep beschrijft. Dit miskent echter de werkelijkheid; dé jeugd bestaat niet. De jeugd is minstens net zo divers als de wereld van de volwassenen. Wellicht nog diverse. In de ontwikkeling naar volwassenheid kent de jeugd vele subculturen waarin jongeren hun identiteit ontdekken. Toch is het goed dat er een jeugdnota is voor de gemeente Brielle. Op die manier ontstaat samenhang in beleid voor kinderen / jeugdigen. Beleid dat zich nu uitstrekt over meerdere beleidsterreinen. Ook door de gemeenteraad en door de rekenkamer is op de wenselijkheid van de nota aangedrongen. Voorliggende nota richt zich op de groep van 0 tot 23 jaar woonachtig in de gemeente Brielle.

Veruit het merendeel van de kinderen en jongeren zit op school, kinderen en jongeren sporten (meer dan volwassenen), maken gebruik van het cultureel aanbod om zich te ontwikkelen en hebben ruimte nodig, zowel fysiek als emotioneel. Het is belangrijk dat Brielle voor deze groep aantrekkelijk is en blijft. Wie de jeugd heeft, heeft immers de toekomst.

In Brielle gaat het met veruit het merendeel van de jeugd goed. Ze groeien fysiek gezond op, emotioneel evenwichtig en doen op school goed mee. Soms zijn er kleinere problemen, die binnen de gezinssituatie of op school, opgelost kunnen worden. Een groot deel van het beleid heeft hierop betrekking. Het onderwijs komt aan de orde maar ook sport en cultuur. Speelruimte en -meer in zijn algemeenheid- vrijetijd. Participatie is een ander thema. Het is een misvatting dat jongeren niet mee zouden willen denken met hetgeen in hun omgeving gebeurt. Het is de uitdaging hiervoor de juiste vorm te vinden.

Er is ook zorg om de jeugd. Een recent rapport van onderzoeksbureau Motivaction stelt vast dat in de opvoeding onvoldoende grenzen gesteld zouden worden. Dit is niet nieuw. Aristoteles stelde reeds dat de jeugd van luxe houdt, slechte manieren heeft en alle gezag veracht. Begin jaren '50 stelde een door de regering ingestelde commissie (Langeveld) vast dat de jeugd verwilderd zou zijn. In de jaren '70 waren er pedagogische stromingen die juist weer de positieve waarde van een grenzeloze opvoeding propageerden. In de jaren '80 en '90 werd gesteld dat de jeugd te weinig idealen zou kennen, te ambitieus gericht op geld en carrière, de term generatie nix was geboren.

Zorg om jeugd is van alle tijden maar kan daarmee niet eenvoudig worden afgedaan. Juist omdat de jeugd per definitie nog in ontwikkeling is en de toekomst belichaamt, is aandacht en zorg nodig. Een (zeer) klein deel van de jeugd heeft extra zorg nodig. Een moeilijke thuissituatie, alcohol- en drugsgebruik, schooluitval, vandalisme, vernieling, het zijn problemen die altijd serieus genomen moeten worden. Voor deze groep zijn zorgstructuren, in nauw overleg met de scholen, ontwikkeld in het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). In samenwerking met de regio wordt ingezet op verslavingspreventie en is er een ontmoedigingsbeleid voor alcohol en via handhaving wordt getracht vernieling en vormen van overlast tegen te gaan.

In de voorliggende nota wordt een beschrijving gegeven van de lopende activiteiten en van nieuwe activiteiten. Hiermee is het jeugdbeleid echter niet af. Net zoals de jeugd permanent in beweging is, zal ook het beleid voor kinderen en jongeren steeds in beweging zijn. Continue aandacht –ook na vaststelling van de jeugdnota- blijft gewenst.

Voorliggende nota is niet puur vanachter een bureau geschreven. Er zijn betrokkenen geïnterviewd, die in hun beroep dagelijks met de jeugd werken. Ook jongeren zelf zijn aan het woord gekomen. Op een hiervoor speciaal belegde avond heeft een aantal jongeren aan de hand van stellingen gediscussieerd over wat er in Brielle verbeterd kan worden. Op het Bahûrim heb ik een aantal gastlessen mogen geven waarin ook de jeugdnota aan de orde is gekomen. Daarnaast heeft een grote groep leerlingen nagedacht over concrete voorstellen op de Wegwijsdag die op 7 januari 2010 in Brielle heeft plaatsgevonden.

Allen die aan deze nota hebben meegewerkt wil ik van harte dank zeggen voor hun bijdrage.

Wilbert Borgonjen
Wethouder jeugd Brielle

Inhoudsopgave

	Blz.
1 Inleiding	
1.1 Aanleiding	5
1.2 Ontwikkelingen (in Brielle)	5
1.3 Jeugdbeleid is integraal	5
1.4 Inzichten en acties die noodzakelijk zijn voor het ontwikkelen van jeugdbeleid	5
1.5 Leeswijzer	6
2 Doel, doelgroep en uitgangspunten	
2.1 Doel en doelgroep	7
2.1.1 Doel	
2.1.2 Doelgroep	
2.2 Regierol	7
2.3 Uitgangspunten	8
3 Thema's	
3.1 Participatie	9
3.1.1 Het belang van jeugdparticipatie	
3.1.2 Lopende activiteiten	
3.1.3 Nieuwe activiteiten	
3.1.4 Financiën jeugdparticipatie	
3.2 Gezondheid	12
3.2.1 Het belang van gezondheid	
3.2.2 Ontwikkelingen	
3.2.3 Lopende activiteiten	
3.2.4 Nieuwe activiteiten	
3.2.5 Financiën gezondheid	
3.3 Opvoeding en opvang	15
3.3.1 Het belang van opvoeding en opvang	
3.3.2 Ontwikkelingen	
3.3.3 Lopende activiteiten	
3.3.4 Nieuwe activiteiten	
3.3.5 Financiën opvoeding en opvang	
3.4 Onderwijs, educatie en werk	17
3.4.1 Het belang van onderwijs, educatie en werk	
3.4.2 Ontwikkelingen	
3.4.3 Lopende activiteiten	
3.4.4 Nieuwe activiteiten	
3.4.5 Financiën onderwijs, educatie en werk	

3.5	Vrijetijd	21
3.5.1	Het belang van vrijetijd	
3.5.2	Ontwikkelingen	
3.5.3	Lopende activiteiten	
3.5.4	Nieuwe activiteiten	
3.5.5	Financiën vrijetijd	
3.6	Wonen	23
3.6.1	Het belang van wonen voor jongeren	
3.6.2	Ontwikkelingen	
3.6.3	Lopende activiteiten	
3.6.4	Nieuwe activiteiten	
3.6.5	Financiën wonen	
3.7	Veiligheid	24
3.7.1	Het belang van veiligheid	
3.7.2	Ontwikkelingen	
3.7.3	Lopende activiteiten	
3.7.4	Nieuwe activiteiten	
3.7.5	Financiën veiligheid	
3.8	Nieuw beleid	25
3.9	Vervallen huidig beleid	26
4	Financiën	
4.1	Overzicht financiën	28
Bijlage I	Jongerenbijeenkomst	29
Bijlage II	Afkortingenlijst	32
Bijlage II	Literatuuropgave	34

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In januari 2009 is het onderzoeksrapport '*Jeugdbeleid*' van de Rekenkamercommissie gepubliceerd. Het doel van het onderzoek naar jeugdbeleid was het krijgen van inzicht in de staat van het gemeentelijke jeugdbeleid en in de organisatie van dit beleid. In het rapport is een schets gegeven van de stand van zaken op het gebied van het jeugdbeleid in 2008.

In het verleden is veel geïnvesteerd in het jeugdbeleid, waardoor al veel beleid is vastgesteld in afzonderlijke nota's, waaronder sport, veiligheid op school en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). In de begrotingsraad van november 2007 is aangedrongen op de ontwikkeling van een integrale jeugdnota. Daarnaast heeft de raad een motie aangenomen over de ontwikkeling van jongerenparticipatiebeleid. Gemeente Brielle heeft aangegeven dat eerst het Centrum voor Jeugd en Gezin en het participatiebeleid vorm gegeven zouden worden.

Het jeugdbeleid is nu gevat in een bundeling van nota's, convenanten en activiteiten gericht op jeugd. Een integrale jeugdnota moet het al bestaande beleid overzichtelijk maken.

1.2 Ontwikkelingen (in Brielle)

In 2009 is er veel gebeurd op het gebied van jeugd¹. Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) is geopend, er is een besluit genomen over het onderwerp jeugdparticipatie en de uitvoeringsplannen behorende bij de Nota Lokaal Gezondheidsbeleid 2009-2012 zijn vastgesteld.

Na de zomer van 2009 is gestart met het ontwikkelen van het naslagwerk jeugd. Het doel van dit naslagwerk is het in kaart brengen van landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen op het gebied van jeugd en het voorstellen van actiepunten. Op basis van dit naslagwerk kan de gemeente Brielle samen met de jeugd en de op het gebied van jeugd werkzame organisaties de implementatie van het jeugdbeleid vormgeven. Voor meer informatie verwijzen wij u naar dit naslagwerk

1.3 Jeugdbeleid is integraal

Het integrale karakter van jeugdbeleid blijkt uit de samenwerking tussen gemeente, organisaties² en jeugd: het beleid wordt gezamenlijk ontwikkeld en uitgevoerd. Een duidelijke structuur en taakverdeling waar alle partijen zich in kunnen vinden is van groot belang. De gemeentelijke regierol hangt af van de situatie. Is het belang voor de gemeente groter, dan zal de gemeente sterker, directer en/of dwingender inzetten op haar regierol. Zie voor uitgebreidere uitleg paragraaf 2.2.

---

¹ Onder jeugd verstaan we kinderen en jongeren van 0 tot 23 jaar.

² Waar nodig dient men in het vervolg voor organisaties te lezen: instellingen, instanties en organisaties. Met instellingen worden bijvoorbeeld de GGZ instellingen bedoeld. Met instanties wordt bijvoorbeeld bedoeld op de sociale dienst, arbeidsvoorziening, de politie. Met organisaties worden bijvoorbeeld sportverenigingen bedoeld.

1.4 Inzichten en acties die noodzakelijk zijn voor het ontwikkelen van jeugdbeleid

Het ontwikkelen van lokaal jeugdbeleid vereist inzichten en acties op uiteenlopende niveaus, zoals:

1. De nota dient als grondslag voor het reserveren van middelen en het maken van beleidskeuzes.
2. De nota voorziet de gemeente Brielle van relevante en enigszins representatieve informatie met betrekking tot de leefsituatie en de behoeften van jeugdigen (en soms van hun ouders³).
3. Het uitoefenen van de regierol ten aanzien van betrokken organisaties.
4. Het bevorderen van het feit dat het aanbod van afzonderlijke organisaties effectief op elkaar aansluit.
5. Inzicht in het dekkinggebied van de bestaande zorg- en dienstverlening voor jeugdigen en ouders in de gemeente.
6. Het bewerkstelligen van het feit dat de lokale voorzieningen aansluiten op de actuele behoeften van jeugdigen en ouders
7. Het betrekken van lokale organisaties bij de coördinatie en de uitvoering van het gemeentelijk jeugdbeleid.
8. Aansluiting zoeken lokaal jeugdbeleid op stadsregionaal jeugd(zorg)beleid.
9. Het mobiliseren van de jeugdigen (en hun ouders)

1.5 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van het doel, de doelgroep en de uitgangspunten van jeugdbeleid. Hoofdstuk 3 geeft een omschrijving van het jeugdbeleid aan de hand van 7 thema's. Hoofdstuk 4 bevat een samenvatting van de lopende en de nieuwe activiteiten in het kader van het (te ontwikkelen) jeugdbeleid. In het laatste hoofdstuk vindt een uiteenzetting plaats van de financiën in relatie tot de in hoofdstuk 3 genoemde activiteiten. In de bijlagen vindt u een beschrijving van de jongerenbijeenkomst (bijlage I), een afkortingenlijst (bijlage II) en de literaturopgave (bijlage III).

---

³ Met ouders worden zowel ouders als verzorgers bedoeld. In deze nota wordt gesproken over ouders.

2. Doel, doelgroep en uitgangspunten

Het hier genoemde doel staat niet op zichzelf; veel gemeenten zijn de gemeente Brielle al voorgegaan met het omschrijven van een soortgelijk doel. In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van het doel en de doelgroep en de bijbehorende uitgangspunten.

2.1 Doel en doelgroep

2.1.1 Doel

Het doel van het jeugdbeleid is de jeugdigen te ondersteunen in hun groei naar volwassenheid en hun participatie in de samenleving te bevorderen.

Belangrijk bij het jeugdbeleid is de aandacht voor preventie; zoveel mogelijk voorkomen dat bij de jeugd situaties ontstaan die een belemmering vormen voor lichamelijke en geestelijke groei en hun maatschappelijke participatie.

2.1.2 Doelgroep

Normaal gesproken begint het gemeentelijk jeugdbeleid bij de geboorte van een kind (0 jaar). Wij richten onze aandacht echter ook op de periode van de zwangerschap (-9 maanden - 0 jaar). Dit is mede ingegeven door het feit dat de AWBZ middelen voor prenatale voorlichting per 1 januari 2009 zijn overgeheveld naar de (gemeentelijke) Brede Doeluitkering CJG (BDU-CJG). Daarnaast zijn ouders tijdens deze periode ontvankelijk voor informatie en wordt de eerste relatie met zorgverleners in de preventieve sfeer aangegaan (verloskundige of gynaecoloog). De doelgroep betreft dus alle jeugdigen (en hun ouders) van -9 maanden tot 23 jaar.

2.2 Regierol

Ten aanzien van jeugdbeleid wordt vaak aangegeven dat regie gevoerd moet worden. Daarbij gaat het veelal om twee schaalniveaus, namelijk regie op het niveau van het kind of het gezin en regie op de keten.

Regie op het niveau van het kind of het gezin

Rondom een kind of gezin zijn vaak meerdere hulpverleners actief. Dit is het gevolg van de verschillende problemen (schulden, onderwijs, psychisch, verslaving) waarin gezinnen kunnen verkeren en de specialisaties die hulpverleners kennen. Om te voorkomen dat hulpverleners los van elkaar werken of elkaar zelfs gaan tegenwerken wordt één van de hulpverleners met de regie rondom het kind of het gezin belast. Dit houdt in dat deze hulpverlener de hulp afstemt en coördineert. Veelal is dit de hulpverlener die het dichtst bij het gezin staat en/of daar de meeste hulp verleent. Het Centrum voor Jeugd en Gezin (in de persoon van de CJG-coördinator) fungeert hierbij als belangrijke schakel.

Regie op de keten

Ook op het bestuurlijk niveau is afstemming van beleid noodzakelijk. Voorkomen moet worden dat hulpverleners in een spagaat komen tussen verschillende belangen.

Verder moeten diverse niveaus van hulpverlening op elkaar worden afgestemd, zodat het kind of het gezin de juiste hulp krijgt. Dit wordt aangeduid met regie op de keten. Omdat de gemeente, als hoeder van het algemeen belang, een min of meer neutrale positie heeft komt de regie meestal daar te liggen. In de praktijk betekent dit dat de gemeente initieert, aanjaagt en afstemt. Omdat de partners van de gemeente veelal regionaal zijn georganiseerd is intergemeentelijke samenwerking onontkoombaar. Voor Brielle is dit belegd in het stadsregionale project "Ieder kind wint" en werken de verschillende CJG's op regionaal niveau samen.

2.3 Uitgangspunten

Voor de nota gelden de volgende uitgangspunten:

- a. De jeugd (en hun ouders) vormt (vormen) het uitgangspunt en dus niet de organisaties en de voorzieningen. Dit betekent dat organisaties en de gemeente uit moeten gaan van de vraag. De uitvoerende organisaties en de gemeente dienen zich open op te stellen voor signalen vanuit de jeugd (en hun ouders).
- b. Jeugdparticipatie is één van de belangrijkste uitgangspunten bij het jeugdbeleid. Zowel bij de beleidsvorming als bij de uitvoering van het beleid moet worden gestreefd naar een zo groot mogelijke participatie van de jeugdigen zelf (en van hun ouders). Eigen kracht en verantwoordelijkheid van jeugdigen vormen vertrekpunt en doel van het jeugdbeleid.
- c. De gemeente vervult een regierol bij de uitwerking van het jeugdbeleid. Binnen het jeugdbeleid worden zeven themavelden onderscheiden. De themavelden zijn:
  1. jeugdparticipatie
  2. gezondheid
  3. opvoeding en opvang
  4. onderwijs, educatie en werk
  5. vrijetijd
  6. veiligheid
  7. wonen
- d. Er dient een duidelijke samenhang te bestaan tussen het beleid van de organisaties als het gaat om activiteiten op één of meerdere van de hierboven genoemde themavelden. Dit betekent dat de organisaties op de hoogte moeten blijven van elkaars activiteiten. Dit betekent ook dat organisaties (meer) met elkaar moeten samenwerken. Voor de totstandkoming van het lokaal jeugdbeleid is het belangrijk dat er aansluiting komt tussen alle voorzieningen die een aanbod hebben voor jeugdigen. De voorzieningen moeten zorg hebben voor de overgang van kinderen van de ene naar de andere voorziening. De ontwikkeling van kinderen in de verschillende leeftijdsperiodes zal uitgangspunt zijn.
Binnen elke leeftijdsperiode hebben bepaalde organisaties, zoals het consultatiebureau, scholen en arbeidsvoorzieningen, specifieke taken. Essentieel is dat vorm en inhoud van het aanbod van organisaties zo veel mogelijk op elkaar aansluiten.

3. Thema's

In het vorige hoofdstuk zijn 7 verschillende themavelden beschreven. In dit hoofdstuk worden deze thema's verder uitgewerkt. Per thema wordt het belang aangegeven, de ontwikkelingen en (eventueel) de begrippen en de activiteiten die Brielle ontplooit. Per thema is inzicht verschaft in de bijbehorende financiën. Aansluitend wordt in paragraaf 3.8 een weergave gegeven van de te ontplooiende activiteiten die voortvloeien uit nieuw beleid. In de laatste paragraaf wordt tenslotte aangegeven welke activiteiten komen te vervallen.

3.1 Jeugdparticipatie

3.1.1 Het belang van jeugdparticipatie

Het Ministerie van Jeugd en Gezin geeft aan dat de deelname van kinderen en jongeren aan maatschappelijke activiteiten al op jonge leeftijd gestimuleerd moet worden. Hierdoor is de kans groter dat ze later, als volwassene, volwaardig meedraaien in de samenleving. Jongeren moeten, ongeacht culturele achtergrond of beperking, in staat zijn om mee te denken, mee te beslissen en vooral mee te doen in Nederland. Voorbeelden hiervan zijn lokale jongerenraden, wijkevenementen (georganiseerd door jongeren), het verrichten van vrijwilligerswerk en debatteren over bijvoorbeeld discriminatie en intolerantie. Maar ook meedraaien in het gezin is van belang. Met de komst van de Wet maatschappelijk ondersteuning (Wmo) hebben gemeenten een belangrijke rol gekregen bij participatie in zijn algemeenheid en dus ook jeugdparticipatie. Concreet is er zowel voor de jeugd als de overheid een belang dat jongeren meedoen.

Belang voor de jeugd (en de samenleving):

- Door invloed te geven aan jongeren bij jeugdvoorzieningen zullen zij zich hiervoor verantwoordelijk voelen en een eigen bijdrage hieraan leveren.
- Wensen van jongeren kunnen pas vervuld worden als ze bij gemeente, organisaties en verenigingen bekend zijn. Jeugdparticipatie is een manier om erachter te komen wat de wensen van jongeren zijn.
- De mogelijkheid om te participeren levert een bijdrage aan het groeiproces van jongeren tot zelfstandige en mondige burgers. Door hen nu mee te laten denken en doen, worden zij voorbereid op hun taak als volwassene wanneer zij verantwoordelijkheid in de samenleving dragen.

Belang voor de overheid (gemeente):

- Het realiseren van beter aansluitend beleid. Door aan te sluiten bij de vraag van jongeren, wordt meer gebruik gemaakt van de voorzieningen, wat tot een beter resultaat leidt.
- Jeugdparticipatie kan een middel zijn om de politieke interesse op te peppen. Wanneer jongeren leren dat ze werkelijk invloed kunnen uitoefenen op beleid, zal het vertrouwen in het politieke en maatschappelijke bestel toenemen.
- Jeugdparticipatie verkleint de afstand tussen het 'stadhuis' (politiek en ambtelijk apparaat) en de jongeren.

- Het algemene streven om de dialoog tussen burgers en overheid te versterken wordt door jeugdparticipatie bevorderd.
- Het inwinnen van informatie.

3.1.2 Begrippen

Het beperken van jeugdparticipatie tot alleen de jeugd erbij betrekken is veelal onvruchtbaar, maar de bevordering van jeugdparticipatie kan best zijn startpunt hebben bij het betrekken van jeugdigen bij beleid.⁴ In 1992 heeft Roger Hart een participatieladder met vier vormen van participatie opgesteld:

1. *Informatie van jongeren (over hun wensen en behoeften) is medeweten*
2. *Raadplegen is meepraten*: wij vragen als gemeente de mening van kinderen en jongeren om te weten of het voorgenomen beleid overeenkomt met hun wensen en verwachtingen
3. *Medezeggenschap is meebeslissen*: jongeren wordt naar hun mening gevraagd; zij hebben ook een stem bij de besluitvorming
4. *Autonomie is meedoen*: jongeren nemen zelf het initiatief tot het beïnvloeden van beleid of voor het opzetten van activiteiten. Zij voeren deze ook zelf uit⁵

Daarnaast kan men ook nog spreken over eenmalige activiteiten en structurele jeugdparticipatie; directe en indirecte participatie.

Bij de totstandkoming van deze nota is de Brielse jeugd betrokken en is in dit kader een bijeenkomst georganiseerd in jongerencentrum Bravo. Tijdens deze bijeenkomst hebben jongeren gediscussieerd over een aantal stellingen in relatie tot de verschillende thema's. Bijlage I bevat hiervan een samenvatting.

3.1.3 Lopende activiteiten

Rondom jeugdparticipatie zijn diverse ontwikkelingen gaande. Ook in de gemeente Brielle is hiervan de weerslag te zien.

- *Jeugd- en Participatiefonds*

Middels het Jeugd- en Participatiefonds worden kinderen en jongeren, waarbij de ouders of zichzelf een minimuminkomen hebben, in staat gesteld deel te nemen aan maatschappelijke activiteiten doordat de gemeente hen een vergoeding geeft voor het lidmaatschap van een (sport)vereniging of bijvoorbeeld een theaterabonnement. Hierdoor wordt voorkomen dat de jongeren in een sociaal isolement terecht komen.

Momenteel wordt het bereik van de voorzieningen van minima in zijn algemeenheid onderzocht door onderzoeks- en adviesbureau KWIZ⁶.

- *Wegwijsdag*

Voor de leerlingen van het voortgezet onderwijs is er het project Wegwijs in het stadhuis. Dit project is voor jongeren in de leeftijd van ongeveer 15 jaar en bestaat uit twee delen.

⁴ C. van Hees e.a., *Jong betrokken. Jongerenparticipatie op lokaal niveau*, Amsterdam: Instituut voor Publiek en Politiek 2002.

⁵ In Brielle wordt elke inwoner de mogelijkheid geboden tot het indienen van een burgerinitiatief/initiatiefvoorstel.

⁶ KWIZ opereert als onderzoeks- en adviesbureau op de terreinen Werk en Inkomen, Schuldhulpverlening, Maatschappelijk Ondernemen en Wonen, Welzijn en Zorg

Eenzijds de voorbereiding op school en anderzijds een werkdag in het stadhuis (de zogenaamde Wegwijsdag). Tijdens die dag in het stadhuis komen de leerlingen in aanraking met de lokale politiek. Ze gaan de confrontatie aan met politici, ambtenaren en belangenorganisaties. Tevens wordt van de leerlingen gevraagd projecten te maken over een bepaald onderwerp dat gedurende de dag centraal staat.

In de namiddag moeten ze dan al discussiërend en onderhandelend een keuze maken voor een project tijdens een bijzondere raadsvergadering. Deze bestaat voor deze gelegenheid uit leerlingen van de deelnemende school.

- *Maatschappelijke stages*

Vanaf 2011 moeten alle middelbare scholieren verplicht op maatschappelijke stage. Dit is geen gewone stage waarmee scholieren praktijkervaring in een beroep kunnen opdoen. Bij maatschappelijke stages gaat het vooral om het doen van vrijwilligerswerk. Dit vindt met name plaats in de non-profitsector: bij een vrijwilligersorganisatie, (sport)vereniging, instelling of maatschappelijke organisatie. Bijvoorbeeld de F-jes van een sportvereniging trainen, een wijkfeest organiseren of een website maken voor een vrijwilligersorganisatie. Doel is dat jongeren tijdens hun schooltijd kennismaken met de samenleving door er een onbetaalde bijdrage aan te leveren. De verantwoordelijkheid voor de maatschappelijke stages ligt bij het onderwijs.

- *Lessen op school*

Door de wethouder zijn de afgelopen jaren diverse lessen maatschappijleer op het voortgezet onderwijs ingevuld. De les bestond uit een toelichting op hetgeen de gemeente doet en vervolgens een discussie aan de hand van stellingen.

3.1.4 Nieuwe activiteiten

- *Inzet op jongerenparticipatie via ICT*

Bekeken wordt hoe ICT als middel ingezet kan worden om jongeren meer nog dan nu te laten participeren. In Westvoorne hebben jongeren samen met het jongerenwerk een internetpagina specifiek voor de jongeren zelf opgezet en wordt deze ook door de jongeren ingevuld en onderhouden. De bedoeling is om dit ook voor de Brielle jongeren te realiseren.

- *Ouderparticipatie*

Een wat bijzondere eend in de bijt is de participatie van ouders. Ouders hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen. Zij bepalen dan ook mede de vraag naar voorzieningen, in het bijzonder de voorzieningen voor jonge kinderen. Bij het vergroten van de deelname aan programma's betreffende voor- en voorschoolse educatie (VVE) of het bereik van het consultatiebureau, zijn ouders dan ook de directe doelgroep. Maar ook bij het signaleren van problemen en het doorverwijzen naar zorg of hulpverlening zijn ouders degenen die, in verband met de privacywetgeving, toestemming moeten geven. En natuurlijk hebben ouders (als inwoners van Brielle) inspraak bij beslissingen van de gemeente.

Naast jeugdparticipatie is ouderparticipatie daarom een belangrijk instrument bij de ontwikkeling en uitvoering van jeugdbeleid, zowel voor ons als gemeente als voor organisaties. Ook hierbij vormt informatieverstrekking over beleidsontwikkelingen een basis voor het betrekken van de doelgroep.

De komende jaren zal, in nauwe samenwerking met bijvoorbeeld het Centrum voor Jeugd en Gezin, de kinderopvang en de peuterspeelzalen, gekeken moeten worden hoe en in welke vorm ouderparticipatie in Brielle vorm kan krijgen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het jaarlijks informeren van ouders middels het organiseren van een themabijeenkomst, maar ook door het geven van een opfriscursus taal of rekenen zodat er geholpen kan worden bij het maken huiswerk.

Door het korte tijdsbestek waarbinnen het naslagwerk tot stand is gekomen, is het niet gelukt ouders te betrekken bij de totstandkoming.

- *DVD-project*

Een project dat eigenlijk al dit schooljaar had moeten starten is het zogenaamde DVD-project. De bedoeling is dat jongeren van hun wijk waarin ze wonen een DVD maken en dit aan de wijkvereniging en andere belangstellenden presenteren. Omdat er dit jaar geen leerlingen beschikbaar bleken wordt bekeken of het project het volgend schooljaar gerealiseerd kan worden.

3.1.5 Financiën jeugdparticipatie

Tabel 3.1 Jeugdparticipatie

JEUGDPARTICIPATIE	2011	2012	2013	2014
Lopende activiteiten				
Wegwijsdag	2.500	2.500	2.500	2.500
Activiteitskosten	2.500	2.500	2.500	2.500
Nieuwe activiteiten				
Inzet op jongeren participatie via ICT	3.000	3.000	3.000	3.000
Ouderparticipatie	0	1000	1.000	1.000
DVD-project	2.350	2.350	2.350	2.350
Totaal	10.350	11.350	11.350	11.350

3.2 Gezondheid

3.2.1 Het belang van gezondheid

Het belang van gezondheid behoeft eigenlijk nauwelijks te worden benadrukt. Op de vraag wat voor mensen het belangrijkste is wordt gezondheid als eerste prioriteit opgegeven. Dit geldt uiteraard ook voor kinderen. Gemeenten hebben de wettelijke verantwoordelijkheid voor de integrale jeugdgezondheidszorg (IJGZ) voor 0 tot 19-jarigen. Binnen de gemeente Brielle is de uitvoering in handen van Careyn en de GGD Rotterdam Rijnmond.

3.2.2 Ontwikkelingen in de gezondheid(szorg)

In de afgelopen jaren zijn er binnen de huidige jeugdketen een aantal problemen zichtbaar geworden. Daarom heeft het thema jeugd in het rijksbeleid een prominente plaats gekregen. Eén van de onderdelen is de ontwikkeling van de Centra voor Jeugd en Gezin, oftewel CJG.

Het CJG is bedoeld voor iedereen met vragen en problemen over opvoeden en opgroeien. Het is een herkenbare, laagdrempelige plek met een duidelijk loket waar mensen gemakkelijk terecht kunnen. Bekendheid en bereikbaarheid zijn hierbij essentieel. De insteek van het CJG is één gezin, één plan.

Naast informatie en advies heeft het CJG een signaalfunctie, leidt mensen naar de juiste hulp en vindt er coördinatie van zorg plaats. De samenwerking en de afstemming tussen de hulpverleners van verschillende organisaties speelt daarbij een cruciale rol. De gemeente is verantwoordelijk voor de aansturing en de financiering en is verantwoordelijk voor de sluitende samenwerkingsafspraken tussen de instanties die samenwerken in het CJG. Het consultatiebureau en de schoolarts maken naast Careyn en Bureau Jeugdzorg onderdeel uit van het CJG.

Over de positie van Bureau Jeugdzorg is momenteel een discussie gaande. Bureau Jeugdzorg is in 2005 ingesteld en vormt de toegang tot de geïndiceerde jeugdzorg (zowel thuis als in pleeggezinnen). Het ministerie van Jeugd en Gezin adviseert om deze functie neer te leggen bij de gemeenten. Het volgend kabinet zal hierover een beslissing nemen.

3.2.3 Lopende activiteiten

- *CJG Brielle*

In september 2009 is het CJG Brielle op de tijdelijke locatie in de Nicolaas Pieckstraat geopend. Het CJG Brielle zal in 2012 zijn definitieve plek krijgen binnen het Zorggebouw dat in de wijk Zuurland gerealiseerd wordt.

Naast de professionals van Careyn, GGD en Bureau Jeugdzorg zijn een CJG-coördinator en een (ondersteunend) medewerker actief binnen het CJG. Beide worden vanuit de gemeente gefinancierd.

Daarnaast werken alle 5 gemeenten op Voorne-Putten⁷ samen via de Intergemeentelijke Samenwerking Voorne-Putten (ISVP). Het centrale doel van deze samenwerking is het benutten van de potentie van het eiland en het vergroten van de regionale bestuurskracht door een goede, slagvaardige en niet vrijblijvende samenwerking tussen de gemeenten. In dit kader is begin 2010 een samenwerkingsovereenkomst, ten aanzien van de financiering van CJG-producten, ondertekend met als doel de financieringsrelatie met de CJG-productaanbieders te versterken. Naast deze samenwerkingsovereenkomst zal eveneens een samenwerkingsovereenkomst CJG Voorne-Putten opgesteld worden, waarbij onder andere aandacht besteed wordt aan het uitwisselen van cliëntgegevens en de afstemming en sturing tussen de gemeenten en de kernpartners.

- *Nota Lokaal Gezondheidsbeleid 2009-2012*

In de inmiddels vastgestelde Nota Lokaal Gezondheidsbeleid 2009-2012 is een belangrijke plaats ingeruimd voor de jeugd. Genoemd kunnen worden gewicht en bewegen en preventie van alcoholgebruik onder jongeren.

---

⁷ Bernisse, Brielle, Hellevoetsluis, Spijkenisse en Westvoorne

- *Regionale Agenda Samenleving*

In de periode 2009 tot en met 2012 verstrekt Provincie Zuid-Holland, middels een machtiging aan Stadsregio Rotterdam/GGD Rotterdam-Rijnmond, een subsidiebijdrage voor de versterking van preventief Jeugdbeleid middels de zogenaamde RAS-middelen. Hierbij kan gedacht worden aan de versterking van de CJG's in de regiogemeenten en deskundigheidsbevordering ten aanzien van het Stadsregionale Instrument Sluitende Aanpak SISA (Signaleren en Samenwerken). Via SISA werken organisaties, die met jongeren werken, nauw samen. Met elkaar vormen ze een sluitend netwerk om de jongeren die risico's lopen of problemen hebben te signaleren en te begeleiden.

- *Inzet schoolmaatschappelijk werk*

Op de scholen voor primair onderwijs wordt het schoolmaatschappelijk werk geheel betaald door de gemeente. Op de scholen voor voortgezet onderwijs is dit voor 50 procent het geval. Voor de scholen voor speciaal onderwijs geldt dat de gemeente voor De Nieuwe Poort 2 uur bijdraagt en voor de Maarlandschool 3 uur. Dit geldt wanneer de scholen zelf minimaal eenzelfde aantal uren inkopen.

3.2.4 Nieuwe activiteiten

- *Uitbreiding samenwerking met andere partijen binnen het CJG*

Het is de bedoeling dat, wanneer de basis van het CJG op orde is, nauwe samenwerking wordt aangegaan met andere partijen die betrokken zijn bij opvoeden en opgroeien.

- *Uitbreiding productenaanbod CJG*

Wanneer blijkt dat de reguliere zorg niet toereikend is, is het van belang dat specifieke hulp geboden wordt aan het kind en/of de ouders. Hiervoor kunnen extra producten ingekocht worden. Uitgangspunt hierbij is één gezin, één plan. Het organiseren van een Eigen Kracht Conferentie is een voorbeeld van een extra product. Een Eigen Kracht Conferentie stelt mensen in staat om zelf, met de steun van familie en vrienden, een plan te maken voor problemen rond een kind. Eigen Kracht is een nieuwe werkwijze, waarbij de kracht van het netwerk rond een probleemgezin gebruikt wordt om tot structurele oplossingen te komen. Het legt de verantwoordelijkheid voor het bedenken van oplossingen en het maken van een goed plan neer bij de familie en haar sociale netwerk en niet bij de hulpverleners! Dit betekent dat de familie de verantwoordelijkheid krijgt en behoudt over het probleem, zeggenschap krijgt over het uiteindelijke plan en ook de regie van de hulp die geboden gaat worden in handen heeft. Binnen de gemeente Brielle zal dit betekenen dat er 1 a 2 conferenties per jaar zullen plaats vinden.

- *Elektronisch Kinddossier*

In 2010 worden, naar aanleiding van de Wet Publieke Gezondheid, alle papieren dossiers van de jeugdgezondheidszorg (artsen, verpleegkundigen en assistenten) vervangen door een digitale versie, het zogeheten Elektronisch Kinddossier (EKD). Het dossier van een kind is alleen toegankelijk voor de zorgverlener die het kind in zorg heeft. Ouders en kinderen hebben recht op inzage. In het belang van het kind en na toestemming van de ouder en/of het kind kunnen bevindingen uit het dossier worden gedeeld met andere zorgverleners.

- *Relatie CJG met zorgadviesteams*

Op scholen zijn zorgadviesteams (ZAT's) actief waar leerlingen met meer dan alleen onderwijsproblemen besproken worden. Het komt in een aantal gevallen voor dat de problematiek bij jongeren verder gaat dan alleen het onderwijs. In dat geval is het wenselijk dat vanuit het onderwijs een relatie wordt gelegd met het Centrum voor Jeugd en Gezin.

Om meer inzicht te krijgen in de relatie tussen het CJG en de ZAT's is in opdracht van Stadsregio Rotterdam een aantal pilots uitgevoerd. Brielle en Hellevoetsluis hebben gezamenlijk aan een van de pilots deelgenomen.

In samenspraak met de stadsregio, en binnen het verband van Voorne-Putten, wordt bekeken hoe aan de uitkomsten van de pilot(s) verder gestalte gegeven kan worden.

- *Jeugdmonitor*

Met de Jeugdmonitor onderzoekt GGD Rotterdam-Rijnmond de lichamelijke en psychische gezondheid van kinderen en jongeren van 0 tot en met 18 jaar. De informatie uit de Jeugdmonitor geeft een goed beeld van de gezondheid van individuele kinderen en jongeren, maar ook van bijvoorbeeld alle leerlingen van een bepaalde school of alle jeugd van dezelfde leeftijd uit één wijk. Middels de uitkomsten kunnen beleidsmatige beslissingen genomen worden die van invloed zijn op de jeugd en de jongeren.

3.2.5 Financiën gezondheid(szorg)

Tabel 3.2 Gezondheid(szorg)

GEZONDHEID(SZORG)				
Lopende activiteiten	2011	2012	2013	2014
CJG Brielle	10.000	10.000	10.000	10.000
CJG Brielle reeds bestaande organisatie	31.000	31.000	31.000	31.000
Uitbreiding productenaanbod CJG	10.000	10.000	10.000	10.000
Inzet schoolmaatschappelijk werk	46.284	46.284	46.284	46.284
Integrale Jeugd GezondheidsZorg basis (0 - 19 jr)	266.569	266.569	266.569	266.569
Integrale Jeugd GezondheidsZorg plus (0 - 19 jr)	57.229	57.229	57.229	57.229
SISA (Multisignaal)	4.735	4.735	4.735	4.735
Nieuwe activiteiten				
Elektronisch Kinddossier	67.000	25.000	25.000	25.000
Jeugdmonitor	5000	5.000	5.000	5.000
Totaal	497.817	455.817	455.817	455.817

3.3 Opvoeding en opvang

3.3.1 Het belang van opvoeding en opvang

Het belang van een goede opvoeding⁸ hoeft eigenlijk niet te worden onderstreept.

⁸ opvoeding = het onderhouden, verzorgen en grootbrengen van kinderen, met name in sociale, emotionele, intellectuele en morele zin

Al eeuwenlang onderkent men het belang van een goede opvoeding om kinderen voor te bereiden op hun toekomst. Ook de gemeente heeft hierin een rol. Wettelijk is dit vastgelegd in de Wmo prestatieveld 2⁹.

Opvoedingsondersteuning is een verzamelnaam voor alle maatschappelijke activiteiten die zich richten op opvoeders (in eerst instantie de ouders, maar ook peuterspeelzaalleid(st)ers, leerkrachten en werkers in de kinderopvang) De ondersteuning is gericht op het vergroten van competenties van ouders en kinderen en op het voorkomen van pedagogische problemen en bestaat uit voorlichting, pedagogische advisering en begeleiding, praktische hulp bij de verzorging van kinderen, sociale steun en gezinshulpverlening.

Op het gebied van opvang hebben gemeenten te maken met peuterspeelzalen, kinderopvang en buitenschoolse opvang. Het peuterspeelzaalwerk in Brielle wordt geheel bekostigd met lokale middelen. Dit in tegenstelling tot kinderopvang en buitenschoolse opvang, waarvan de uitvoering aan de markt wordt overgelaten.

De gemeente is voor zowel de peuterspeelzalen als de kinderopvang en de buitenschoolse opvang verantwoordelijk voor de inspecties. Deze worden in gemeente Brielle uitgevoerd door de GGD Rotterdam-Rijnmond.

3.3.2 Ontwikkelingen

Stadsregionaal loopt er het project "Ieder kind wint". Langs 10 thema's (de zogenaamde tegeltjes) wordt geprobeerd de opvoedingsondersteuning verder te stroomlijnen en te verbeteren. Concreet vloeit hieruit de instelling van het Centrum voor Jeugd en Gezin voort dat ook al in de vorige paragraaf is beschreven.

Op het gebied van opvang is op 19 januari 2010 de Wet Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie (Wet OKE) aangenomen door de Tweede Kamer. Naar alle waarschijnlijkheid zal de wet op 1 augustus 2010 in werking treden, nadat het wetsvoorstel in de Eerste Kamer is behandeld. Het doel van de wet is om jonge kinderen in peuterspeelzalen en kindercentra een veilige, stimulerende omgeving te creëren, waarbij medewerkers in staat zijn om een risico op een taalachterstand in het Nederlands te signaleren en dat effectief aan te pakken. De eerste maatregel hiertoe is het bieden van een kwaliteitsimpuls voor peuterspeelzalen door de wet- en regelgeving over peuterspeelzalen te harmoniseren met de kinderdagverblijven. De tweede maatregel is dat peuterspeelzalen financieel toegankelijk blijven.

3.3.3 Lopende activiteiten in Brielle

Zoals aangegeven werken in het CJG al diverse partijen als de GGD en Careyn samen met de CJG coördinator en de (ondersteunend) medewerker. Daarbij bestaat ook nauw contact met Bureau Jeugdzorg. In het kader van de Wet op de Jeugdzorg financiert Stadsregio Rotterdam volledig de inzet van de voorpostmedewerker van Bureau Jeugdzorg in Rotterdam en de regiogemeenten. Om tot een evenredige urenverdeling tussen de gemeenten te komen zijn in het begin van 2010 afspraken gemaakt omtrent het takenpakket van de voorpostmedewerker en heeft herverdeling van de ureninzet plaatsgevonden. Dit betekent dat gemeente Brielle de beschikking heeft over de inzet van de voorpostmedewerker voor 4,7 uur per week.

---

⁹ Prestatieveld 2 "Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met het opgroeien en ondersteuning van ouders met problemen met opvoeden"

3.3.4 Nieuwe activiteiten

Voor dit onderdeel kan deels worden verwezen naar de vorige paragraaf. Daarnaast wordt een aantal nieuwe activiteiten ingezet.

- *Klanttevredenheidstoets CJG*

In de gemeentelijke dienstverlening vormt een klanttevredenheidstoets een gebruikelijk instrument. Voorstel is dit instrument ook in te zetten voor het CJG.

- *Uitvoeren inspecties kinderdagverblijven (ko), peuterspeelzalen (psz) en buitenschoolse opvang (bso).*

Zoals aangegeven wordt per 1 augustus a.s. de Wet OKE ingevoerd. Zoals ook aan de commissie Samenleving toegezegd wordt alsdan ook het inspectiebeleid uitgewerkt. Vooruitlopend hierop is hiervoor ruim €15.000,= per jaar gereserveerd. Aansluitend zal eveneens gemeentelijk handhavingsbeleid worden opgesteld.

Daarnaast zal in 2010 in regionaal verband onderzoek gedaan worden naar de verschillende modellen in het kader van de harmonisatie tussen peuterspeelzaalwerk en de kinderopvang.

3.3.5 Financiën opvoeding en opvang

Tabel 3.3 Opvoeding en opvang

OPVOEDING				
Lopende activiteiten	2011	2012	2013	2014
Geen				
Nieuwe activiteiten	2011	2012	2013	2014
Klanttevredenheidstoets CJG	5000	0	5000	0
Uitvoeren inspecties kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en buitenschoolse opvang	15.100	15.100	15.100	15.100
Totaal	20.100	15.100	20.100	15.100

3.4 Onderwijs, educatie en werk

3.4.1 Het belang van onderwijs, educatie en werk

Vanoudsher wordt door de overheid sterk ingezet op scholing. Het onderwijs (inhoudelijk) wordt betaald door de Rijksoverheid. Ook de kwaliteit van het onderwijs wordt door de Rijksoverheid gecontroleerd. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de huisvesting. Dat wil zeggen de nieuwbouw en de wat grotere vormen van onderhoud (kort door de bocht de buitenkant). Huisvesting is echter niet het enige waaruit betrokkenheid van de gemeente blijkt. Ook op andere fronten, zoals schoolmaatschappelijk werk, beweging en natuurlijk leerplicht, is de gemeente betrokken. Dit typeert ook het belang dat gegeven wordt aan onderwijs. Het vormt immers de basis voor de verdere maatschappelijke ontwikkeling van kinderen.

3.4.2 Ontwikkelingen

De betrokkenheid van de overheid gaat decennialang gepaard met grote veranderingen in het onderwijs. Inhoudelijk wordt door deskundigen een niet aflatende discussie gevoerd over de kwaliteit. Wat betreft het beroepsonderwijs gaat soms de slinger naar meer algemene ontwikkelingsvakken en vervolgens weer terug naar meer vakgericht onderwijs (werken met de handen). Dezelfde slingerbeweging is te zien op het terrein van verantwoordelijkheid en vrijheid van de leerling. Er zijn tijden waarin leerlingen meer zelfstandig geacht worden te werken, terwijl op andere momenten juist weer meer wordt ingezet op kennis en klassikaal leren.

In deze inhoudelijke discussie is de gemeente op zich geen partij. Wel heeft de gemeente te maken met de gevolgen van deze discussie.

Uit de zich wijzigende visies vloeien ook wijzigende wensen voort ten aanzien van de huisvesting. De gemeente sluit hier zo goed mogelijk op aan, maar niet altijd is te voorkomen dat huisvesting een gestolde onderwijsvisie belichaamt uit het verleden.

Een ander element dat hier nog genoemd kan worden is de toeleiding naar werk. Vorig jaar is hiertoe de wet Wij ingevoerd. Jongeren tot 27 jaar hebben niet meer het recht op een uitkering. Gemeenten hebben de plicht hen desgevraagd werk, of een traject naar werk, aan te bieden. Zodra de jongere een gemeentelijk aanbod aanneemt heeft hij/zij recht op inkomensondersteuning. Brielle zal in de eerste helft van 2011 met een integraal plan van aanpak komen waarin de volgende punten aan de orde komen: doelstellingen met betrekking tot het voorkomen en bestrijden van vroegtijdig schoolverlaten en jeugdwerkloosheid, benoemen van de gewenste resultaten, benoemen van taken en verantwoordelijkheden van ketenpartners, het benoemen van de wijze waarop de gemeenten ketensamenwerking zal bevorderen, het realiseren van een digitale sociale kaart en een productenboek, waarin alle lokale en regionale organisaties en voorzieningen voor jongeren van 16 tot 27 jaar gebundeld zijn. Overigens wordt ook landelijk ingezet op de aanpak van dreigende jeugdwerkloosheid. In de regio Rotterdam-Rijnmond is hiertoe het actieplan jeugdwerkloosheid ontwikkeld.

3.4.3 Lopende activiteiten

- *Leerplicht*

Leerplicht is een wettelijke taak. Middels de inzet van de leerplichtambtenaar controleert de gemeente of de leerplichtwet voldoende wordt nageleefd. Hiertoe is een halve fte ingezet. Op dit moment wordt bekeken of versterking van de regionale samenwerking tot de mogelijkheden behoort.

- *Huisvesting*

In 2008 is de brede school in Zuurland gerealiseerd. Ook op andere locaties in Brielle wordt ingezet op nieuwbouw van scholen zoals in Vierpolders, Nieuwland Oost, en de binnenstad (primair en speciaal onderwijs). Uiteraard blijft de gemeente ook betrokken bij het onderhoud van de scholen.

- *Peuterspeelzalen*

Het peuterspeelzaalwerk in Brielle wordt door de gemeente gesubsidieerd.

- *Sport en onderwijs*

Door de gemeente wordt het invullen van gymlessen op (basis)scholen door sportverenigingen gestimuleerd. De gemeente zet hierop in door het verstrekken van een subsidie aan sportverenigingen.

- *Cultuureducatie*

Op de scholen wordt actief ingezet op cultuureducatie. De gemeente faciliteert en ondersteunt hierbij.

- *Leerlingenvervoer*

Leerlingen (met speciale opleidingseisen) kunnen onder bepaalde voorwaarden gebruikmaken van speciaal vervoer om naar school te gaan, zoals een (taxi-)bus of aangepaste auto. Gemeente Brielle werkt volgens de modelverordening van de VNG inzake leerlingenvervoer.

- *Alcohol en jeugd*

In samenwerking met de regiogemeenten wordt in 2010 en 2011 (middels cofinanciering vanuit de subsidieregeling Gezonde Slagkracht van Zon Mw) uitvoering gegeven aan de regionale en lokale doelstellingen van het gezondheidsbeleid, namelijk het verminderen van de toename van het alcoholgebruik in het tweede leerjaar van het voortgezet onderwijs, het verminderen van alcoholgebruik in het basisonderwijs en het terugdringen van thuisgebruik van alcoholhoudende dranken (ouders geven geen alcoholhoudende dranken meer aan kinderen onder de 16 jaar). In 2011 zal het project geëvalueerd worden.

- *Bestrijding jeugdwerkloosheid*

In stadsregionaal verband wordt gewerkt aan het actieplan jeugdwerkloosheid. Via extra inzet van de ISD wordt getracht het oplopen van jeugdwerkloosheid tegen te gaan en deze zo mogelijk terug te dringen. Gemeente Brielle geeft (additioneel aan het reguliere UWW/ISD-aanbod) op dit moment, in samenwerking met de gemeenten Hellevoetsluis, Bernisse en Westvoorne vanuit het werkplein Hellevoetsluis, inhoud aan de functies jongerenmatcher¹⁰ en jongerenintermediair¹¹ met als doel jongeren snel aan (een traject naar) werk te kunnen helpen.

Daarnaast zal de RMC functie van het Steunpunt onderwijs (vaststelling van competenties en mogelijkheden van individuele jongeren) worden uitgebreid met jongeren zonder startkwalificatie tot 27 jaar. Financiering van deze additionele voorzieningen gebeurt via het landelijke actieplan jeugdwerkloosheid (2009-2011), waarvan de lokale budgetten jaarlijks worden vastgesteld.

- *Overleg schoolbesturen*

Op gemeentelijke niveau vindt er structureel 4 keer per jaar Bestuurlijk Overleg Onderwijs plaats, waar de besturen van alle basisscholen, scholen voor voortgezet onderwijs en de gemeente Brielle vertegenwoordigd zijn.

---

¹⁰ jongerenmatcher zorgt voor directe bemiddeling tussen individuele jongeren en werkgevers

¹¹ jongerenintermediair zorgt voor de bevordering van de samenwerking tussen werkgevers, onderwijs en re-integratiebureaus

3.4.4 Nieuwe activiteiten

- *Lokale Educatieve Agenda*

De gedachte achter de Lokale Educatieve Agenda (LEA) is dat de gemeente, scholen en kinderopvang als gelijkwaardige partners in gezamenlijk overleg bepalen welke zaken zij willen aanpakken, hoe zij dat gaan doen en welke budgetten daarvoor ingezet worden. Dat betekent onder meer dat zij streven naar transparantie, heldere afspraken en toezicht op het nakomen daarvan.

De agenda van gemeenten, scholen en kinderopvang wordt bepaald door enkele centrale thema's. Binnen deze thema's zijn weer tal van afzonderlijke onderwerpen aan te wijzen. De kernvraag is die naar de samenhang tussen die onderwerpen en tussen de aanpak daarvan door de betrokken partijen. Het eerste aspect van die kernvraag betreft het verbinden van onderwerpen en thema's uit de agenda die in elkaars verlengde liggen. Dat wil zeggen, niets over het hoofd zien maar ook geen onnodige overlap of dubbelingen creëren. Bij het tweede aspect gaat het om het realiseren van een samenhangende aanpak. Daarvoor is het van belang dat de partijen duidelijk voor ogen hebben voor welke beleidsthema's zij verantwoordelijk zijn. Een zogenaamde driekolommentabel biedt daarbij houvast. Hieronder een voorbeeld voor het basisonderwijs, de kinderopvang en de gemeente.

Voorbeeld driekolommentabel¹²:

	Categorie 1	Categorie 2	Categorie 3
Eindverantwoordelijke	Scholen	In overleg tussen partners	Gemeenten
Uitvoering	Scholen, kinderopvang	Gemeenten, scholen, kinderopvang	Gemeenten
Beleids-thema's	- Onderwijsprestaties - Taalbeleid - Ouderbetrokkenheid - Informatievoorziening aan ouders en leerlingen - Doorstroming voorschoolse voorzieningen - PO - Doorstroom PO – VO - Wachtlijsten overgang PO en VO - Wachtlijsten speciaal onderwijs - Toegankelijkheid - Spreiding zorgleerlingen	- Voor- en vroegschoolse educatie - Peuterspeelzaalwerk - Kinderopvang - Opvang jeugdigen die buiten de boot dreigen te vallen - Vroegsignalering - Zorg in en om de school - Aansluiting onderwijs arbeidsmarkt - Voortijdig schoolverlaten - Spreiding achterstandsleerlingen, als overlegpunt - Onderwijsachterstanden, als overlegpunt - Schoolmaatschappelijk werk - Afgestemd aanbod van verschillende scholen en schoolsoorten - Reboundvoorzieningen - Veiligheid in de school	- Leerplicht / schoolverzuim - Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) - Schakelklassen - Leerlingenvervoer - Huisvesting - Veiligheid rond de school - Brede School - Spreiding jeugdvoorzieningen - Preventief lokaal jeugdbeleid, 5 functies

¹² Handreiking 'De Lokale Educatieve Agenda', 2005.

- *Beheer schoolgebouwen*

Op dit moment wordt bekeken hoe het beheer van de nieuwe scholen vormgegeven kan worden. Gezien de samenhang met gemeentelijke gebouwen (Brestheater, dorps huis Vierpolders) wordt gedacht aan het opzetten van een stichting met betrokkenheid van scholen en de gemeente.

3.4.5. Financiën onderwijs, educatie en werk

Voor genoemde nieuwe acties is geen extra financiële inzet nodig. Uitgangspunt is om de werkzaamheden binnen de huidige formatie op te vangen.

3.5. Vrijetijd

3.5.1 Het belang van vrijetijd

Niet alleen op school ontplooiën kinderen zich, maar ook in hun vrijetijd. Het is dan ook van belang dat kinderen deze mogelijkheden hebben of worden geboden rekening houdend met voldoende fysieke ruimte.

3.5.2 Ontwikkelingen

Vrijetijd kan op vele manieren ingevuld worden. Tussen jongeren onderling bestaan verschillen in vrijetijdsbesteding. Naarmate de leeftijd stijgt, ontstaan andere interesses. Bovendien zijn er verschillen in vrijetijdsgedrag tussen jongens en meisjes. Gemiddeld houden jongeren 6 uur vrijetijd over. Een groot deel van deze vrijetijd, gemiddeld bijna 2 uur per dag, wordt doorgebracht met televisie of video kijken of luisteren naar muziek. Contacten met familieleden, vrienden en kennissen nemen 1,5 uur in beslag. Met spelletjes, knutselen, musiceren of toneelspelen zijn jongeren ongeveer een half uur per dag bezig. Dit is net zoveel tijd als ze aan 'nietsdoen en luieren', 'bezoek aan restaurant, café, disco' en 'sportbeoefening' besteden. Jongeren zijn echte stappers. Vooral onder jongeren van 18–24 jaar is het café populair, zeker bij de jongens. De disco is eveneens het territorium van de jeugd.

Sport wordt steeds meer en op steeds jeugdiger leeftijd beoefend. Daarmee is de sportdeelname onder jongeren groot. Het aandeel jeugdige sportbeoefenaars neemt echter af naarmate de leeftijd stijgt.

In Brielle en omgeving zijn goede sportfaciliteiten. Met ruim veertig verschillende (sport)verenigingen is er voor iedereen wel wat te doen op dit gebied. In 2009 is het informatieboekje "Brielle Sport" uitgebracht, waarin alle sportverenigingen in Brielle zich konden presenteren. Het sportboekje is huis-aan-huis verspreid. Aansluitend is een sportwebsite (www.sportwebbrielle.nl) ontwikkeld, waarop verenigingen zich (kunnen) presenteren.

Op cultureel gebied is er voldoende aanbod dat aansluit op de behoefte en leefwereld van jongeren. Buiten de gangbare voorzieningen zijn er mogelijkheden voor jongeren om uiting te geven aan hun eigen cultuur (denk aan muziek, land van herkomst etc.). Op www.cultuurwebbrielle.nl staan de Brielse culturele organisaties en diensten vermeld.

3.5.3 Lopende activiteiten

- *Subsidies*

De gemeente verstrekt aan sportverenigingen jeugdsportsubsidie op basis van het aantal jeugdleden tot 18 jaar woonachtig in Brielle. Middels het verstrekken van de Jeugdsportsubsidie beoogt de gemeente de sportverenigingen te stimuleren om hun jeugdleden tegen een betaalbare prijs in de gelegenheid te stellen op een verantwoorde manier te laten sporten. Daarnaast verstrekt de gemeente subsidies aan instellingen gericht op jeugd(werk), waaronder de scoutingverenigingen.

- *Speelruimteplan*

Het speelruimtebeleidsplan is zo goed als uitgevoerd. Bij de aanleg van de verschillende plekken is rekening gehouden met de verschillen in de doelgroep jeugd.

Zodra de bouw van het woon-zorgcomplex is gerealiseerd wordt de speelruimte bij de Ommeloop afgerond.

- *Buitenschoolsprogramma*

Het buitenschoolsprogramma is bedoeld voor Brielse basisschoolleerlingen en geeft bekendheid aan de activiteiten die verenigingen en instellingen in Brielle verzorgen¹³.

- *Jongerenwerk*

Als gemeente subsidiëren wij het jeugd- en jongerenwerk in Brielle. Het beleid daarbij is dat kinderactiviteiten (tot 12 jaar) vooral plaatsvinden in alle woonkernen in Brielle en voornamelijk in de dorpshuizen en dat deze activiteiten worden uitgevoerd door vrijwilligers, zo nodig ondersteund door Stichting Push. Activiteiten voor jongeren van 12 tot 19 jaar worden grotendeels uitgevoerd door de jongerenwerkers van Stichting Push. Middels sportactiviteiten, informatieavonden, muziekactiviteiten, disco en open inloop wordt contact gelegd met de jongeren. Veel van de activiteiten vinden plaats binnen het jongerencentrum Bravo. Met jongeren, die niet bereikt kunnen worden via het aanbod binnen Bravo en de dorpshuizen in Vierpolders en Zwartewaal, probeert Stichting Push via het outreachende werk contact te leggen met de jongeren. Daartoe worden bezoeken afgelegd aan de informele ontmoetingsplekken, ofwel "hangplekken".

3.5.4 Nieuwe activiteiten

- *Aanleg skatevoorziening*

Bij de ontwikkeling van sportpark Geuzenpark zal naast een voetbal-, tennis en een atletiekaccommodatie ook een skatevoorziening worden gerealiseerd.

- *Project Special Heroes*

Special Heroes is een sportstimuleringsproject voor leerlingen van 6 tot 20 jaar met een chronische ziekte of met een lichamelijke, verstandelijke of meervoudige beperking in het

---

¹³ Het buitenschoolsprogramma is minder succesvol dan verwacht. Vanwege de forse bezuinigingen waar de gemeente mee te maken heeft wordt overwogen dit project stop te zetten en de incidentele subsidie niet om te zetten in een structurele subsidie.

Speciaal Onderwijs en heeft tot doel de kinderen en jongeren te laten zien en te laten ervaren hoe leuk sport en bewegen kan zijn.

De leerlingen van de Maarlandschool hebben reeds kennism gemaakt met voetbal, hockey, judo en dansen. In regionaal verband zal onderzocht worden of bereidheid bestaat bij (Brielse) sportverenigingen om medewerking te verlenen aan het project met als uiteindelijk doel de leerlingen in georganiseerd verband te laten sporten.

- *Onderzoek uitbreiding activiteiten schoolvakanties*

Momenteel vinden verschillende activiteiten specifiek gericht op de jongeren, zoals de jeugd wielertoer en speelstad, in de zomervakantie plaats. Onderzocht zal worden of uitbreiding van activiteiten in andere vakanties tot de mogelijkheden behoort.

3.5.5. Financiën

Tabel 3.4 Vrijetijd

VRIJETIJD				
Lopende activiteiten	2011	2012	2013	2014
Onderhoud skatevoorzieningen en ontmoetingsplaatsen	8.984	8.984	8.984	8.984
Nieuwe activiteiten	2011	2012	2013	2014
Project Special Heroes	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal	18.984	18.984	18.984	18.984

3.6. Wonen

3.6.1 Het belang van wonen voor jongeren

Zoals voor iedere mens zijn ook voor kinderen en jongeren een goede woning en een goede woonomgeving van groot belang. In 2009 is de Woonvisie Brielle door de gemeenteraad vastgesteld en gaat mede in op de woonpositie van kinderen en jongeren. Wat betreft de categorie kinderen zijn gezinnen als prioritaire groep benoemd. Het gaat hierbij niet alleen om een kwalitatief goede woning, maar ook om een aantrekkelijke woonomgeving. Voor de woonomgeving kan verwezen worden naar het speelruimteplan uit de vorige paragraaf en veiligheid (met name verkeer) in de volgende paragraaf.

In alle drie de kernen wil de gemeente gezinnen met kinderen extra huisvestingsmogelijkheden bieden als drager van de gemeenschap. Daarnaast is de gemeente voornemens de positie van jongeren op de woningmarkt te verbeteren. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de op de volgende pagina genoemde instrumenten.

- gerichte labeling voor jongeren
- inzetten van maatschappelijk gebonden eigendomsconstructies
- nieuwbouw van goedkope koopwoningen, die vooral bij jongeren in trek zijn
- onderzoek verrichten naar de mogelijkheden ten aanzien van het invoeren van startersleningen

Voor verdere toelichtingen op de diverse onderdelen kan verwezen worden naar de Woonvisie zelf.

3.6.4. Nieuwe activiteiten

Op het beleidsterrein wonen zijn geen nieuwe activiteiten te melden.

3.6.5. Financiën wonen

Voor het beleidsterrein wonen worden geen extra financiële middelen ingezet.

3.7. Veiligheid

3.7.1 Het belang van veiligheid

Veiligheid is een thema dat de laatste jaren in toenemende mate onder de aandacht is komen te staan, zowel onder burgers als het lokale bestuur. De afgelopen jaren hebben we als gemeente ingezet op het actief wegnemen van onveilige situaties, het bevorderen van de fysieke en sociale veiligheid en is aandacht besteed aan het voorkomen van vandalisme, overlast en criminaliteit. Een sluitende aanpak met betrekking tot jongeren zorgt ervoor dat dreigende problemen snel worden gesignaleerd en aangepakt.

3.7.2 Ontwikkelingen

Het kan voorkomen dat jongeren zelf een bron van overlast vormen. Net als iedere andere leeftijdsgroep heeft de jeugd recht op een plek in de buitenruimte. Overlastgevend wordt het indien er sprake is van lawaai (vooral in de nachtelijke uren), rotzooi die wordt achtergelaten of zelfs vernielingen of het lastigvallen van anderen. Indien dit het geval is, wordt extra inzet gepleegd door politie en toezichthouders. Indien namen bekend zijn worden ook de ouders in kennis gesteld.

Er kan sprake zijn van meer structurele vormen van overlast. In dat geval is het (door de politie) mogelijk de Beke-methodiek te hanteren. Hierbij wordt een groep geanalyseerd en worden samen met politie, justitie, de ROSA-regisseur en het jongerenwerk afspraken gemaakt hoe de verschillende jongeren het best benaderd kunnen worden.

3.7.3 Lopende activiteiten

- *Nota Veiligheid*

In 2008 is door de gemeenteraad de Nota Veiligheid vastgesteld. In de nota wordt onder andere ingegaan op veiligheid in relatie tot jeugd. In dit kader zijn verschillende overleggen in het leven geroepen, zoals Jeugd en Veiligheid, Justitieel Case Overleg en het Horecaoverleg. Voor de lopende activiteiten kan naar deze nota worden verwezen.

- *Overleg Jeugd en Veiligheid*

Er vindt structureel overleg plaats tussen de burgemeester, de portefeuillehouder jeugd, politie, het jongerenwerk en de ROSA-regisseur. Overlast in de woon- en leefomgeving, die als hinderlijk of zelfs als bedreigend wordt ervaren, wordt besproken. De meeste meldingen zijn terug te voeren op de hangplekken en het uitgaansgebied en variëren van geluidsoverlast, alcoholgebruik, vandalisme tot het vervuilen van de directe omgeving.

- *Samenwerking ketenpartners*

In het kader van preventief jeugdbeleid vindt afstemming met ketenpartners, waaronder GGD, het jongerenwerk, Bureau Jeugdzorg, de leerplichtambtenaar en de politie, plaats. Daarnaast vindt eveneens justitieel casusoverleg plaats en wordt het project van Bureau Halt ondersteund.

- *Convenant "School en Veiligheid"*

In 2009 is het convenant "School en Veiligheid" hernieuwd, waarbij afspraken zijn gemaakt tussen onderwijs, politie, gemeente en vervoersbedrijf Connexxion omtrent de veiligheid van, naar en op de scholen.

3.7.4. Nieuwe activiteiten

Naast de Nota Veiligheid zijn er op dit terrein geen nieuwe activiteiten in deze nota opgenomen.

3.7.5. Financiën veiligheid

Tabel 3.4 Veiligheid

VEILIGHEID				
Lopende activiteiten	2011	2012	2013	2014
Overleg jeugd en veiligheid	0	0	0	0
ROSA-regisseur incl. prod.catalogus	17.183	17.183	17.183	17.183
Jeugdcoach	14.467	14.467	14.467	14.467
admin.onderst. Justitieel Casusoverleg	3.393	3.393	3.393	3.393
Nieuwe activiteiten	2011	2012	2013	2014
Geen	0	0	0	0
Totaal	35.043	35.043	35.043	35.043

3.8. Nieuw Beleid

Naar aanleiding van de voorgaande paragrafen wordt in de onderstaande tabel een financiële weergave gegeven van de te ontplooiën activiteiten, die voortvloeien uit nieuw beleid.

Tabel 3.5 Nieuw beleid

Activiteiten Nieuw Beleid				
Omschrijving	2011	2012	2013	2014
PARTICIPATIE				
DVD-project	2.350	2.350	2.350	2.350
Inzet op jongeren participatie via ICT	3.000	3.000	3.000	3.000
Ouderparticipatie	0	1.000	1.000	1.000
GEZONDHEID				
Uitbreiding productenaanbod CJG	20.000	20.000	20.000	20.000
Klanttevredenheidstoets CJG	5.000	0	5.000	0
Jeugdmonitor	5.000	5.000	5.000	5.000
VRIJETIJD				
Project Special Heroes	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal nieuwe begrotingsposten	45.350	40.350	45.350	40.350

3.9 Vervallen huidig beleid

Naast nieuw te ontwikkelen activiteiten komen er ook bij de totstandkoming van nieuw beleid activiteiten te vervallen. In deze paragraaf wordt een beschrijving gegeven van deze activiteiten.

- *Netwerk 12- / opzetten netwerk- en voorschools netwerk*

Het netwerk 12- is opgegaan in het CJG. Het apart beschikbaar houden van middelen is niet meer nodig.

- *Miniconferentie Jeugd, zorg en onderwijs*

De afgelopen jaren is enkele keren een miniconferentie gehouden. Het hiervoor beschikbaar budget bleek ruim voldoende. Voorstel is deze middelen af te ramen en per onderwerp te bezien of miniconferentie nodig is. De benodigde middelen zullen ten laste komen van het beleidsterrein waaraan de miniconferentie ten goede komt. Daarnaast blijft het uiteraard altijd mogelijk informatieavonden te organiseren, zoals die ook nu al regelmatig plaatsvinden.

- *Sluitende aanpak risico jongeren*

De sluitende aanpak is opgegaan in het regionaal overleg sluitende aanpak waarvoor apart middelen zijn gereserveerd.

- *Schooladoptieplan*

Dit idee is in het verleden niet verder uitgewerkt. Via schoolmaatschappelijk werk worden alle scholen bediend. Het apart ramen van middelen is daardoor niet meer nodig.

- *Uitvoeren jongerenbeleid*

Het jongerenbeleid krijgt gestalte via de activiteiten uit de nota jeugd (met name ten aanzien van jeugdparticipatie). Daarnaast blijven uiteraard de middelen voor het jongerenwerk beschikbaar.

- *Trainingen Ariadne*

De cursussen Ariadne zijn bedoeld om individuele kinderen weerbaarder te maken op school. De scholen hebben aangegeven meer te zien in een algemene weerbaarheidstraining voor alle leerlingen. Het college van Burgemeester en Wethouders stelt zich op het standpunt dat dit ook een verantwoordelijkheid is van de school (een veilig leerklimaat in de klas) en heeft daarom cofinanciering voorgesteld. De scholen hebben aangegeven hiervan geen gebruik te willen maken. De middelen kunnen derhalve vrijvallen.

- *CJG BDU middelen*

Het budget vanuit de CJG BDU middelen is grotendeels gelabeld aan de activiteiten die in deze nota zijn genoemd. Het restant van de CJG BDU middelen, die nog niet gelabeld zijn, zullen naar voortschrijdend inzicht besteed worden. De ontwikkelingen en de signaleringen afkomstig vanuit het CJG Brielle zijn hierbij uitgangspunt.

4. Financiën

4.1 Overzicht financiën

De kosten van het reguliere, reeds vastgestelde beleid, worden gedekt vanuit de reeds vastgestelde begroting 2011-2014.

Tabel 4.1 Financieel overzicht Nota Jeugdbeleid 2011-2014

PARTICIPATIE	2011	2012	2013	2014
Lopende activiteiten				
Wegwijsdag	2.500	2.500	2.500	2.500
Activiteitskosten	2.500	2.500	2.500	2.500
Nieuwe activiteiten				
Inzet op jongeren participatie via ICT	3.000	3.000	3.000	3.000
Ouderparticipatie	0	1.000	1.000	1.000
DVD-project	2.350	2.350	2.350	2.350
GEZONDHEID(SZORG)				
Lopende activiteiten				
CJG Brielle	10.000	10.000	10.000	10.000
CJG Brielle reeds bestaande organisatie	31.000	31.000	31.000	31.000
Uitbreiding productenaanbod CJG	10.000	10.000	10.000	10.000
Inzet schoolmaatschappelijk werk	46.284	46.284	46.284	46.284
Integrale Jeugd GezondheidsZorg basis (0-19 jr)	266.569	266.569	266.569	266.569
Integrale Jeugd GezondheidsZorg plus (0-19 jr)	57.229	57.229	57.229	57.229
SISA (Multisignaal)	4.735	4.735	4.735	4.735
Nieuwe activiteiten				
Elektronisch Kinddossier	67.000	25.000	25.000	25.000
Jeugdmonitor	5.000	5.000	5.000	5.000
OPVOEDING				
Lopende activiteiten				
Geen				
Nieuwe activiteiten				
Klanttevredenheidstoets CJG	5.000	0	5.000	0
Uitvoeren inspecties kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en buitenschoolse opvang	15.100	15.100	15.100	15.100
ONDERWIJS, EDUCATIE EN WERK				
Lopende activiteiten				
Geen				
Nieuwe activiteiten				
Geen				
VRIJETIJD				
Lopende activiteiten				
Onderhoud skatevoorzieningen en ontmoetingsplaatsen	8.984	8.984	8.984	8.984
Nieuwe activiteiten				
Project Special Heroes	10.000	10.000	10.000	10.000
WONEN				
Lopende activiteiten				
Geen				
Nieuwe activiteiten				
Geen				
VEILIGHEID				
Lopende activiteiten				
Overleg jeugd en veiligheid	0	0	0	0
ROSA-regiseur incl. prod.catalogus.	17.183	17.183	17.183	17.183
Jeugdcoach	14.467	14.467	14.467	14.467
Admin.onderst. Justitieel Casuoverleg	3.393	3.393	3.393	3.393
Project Pak je Kans	0	0	0	0
Nieuwe activiteiten				
Geen	0	0	0	0
OVERIG				
CJG (BDU budget nog in te delen)	19.496	9.029	4.029	9.029
Nieuwe activiteiten en projecten Jeugdbeleid	10.000	10.000	10.000	10.000
Totale lasten per jaar	611.790	555.323	555.323	555.323

BIJLAGE I JONGERENBIJEENKOMST

Ook bij het opstellen van het naslagwerk jeugd is de Brielse jeugd betrokken. In december 2009 heeft er een bijeenkomst plaatsgevonden in jongerencentrum Bravo. Tijdens deze bijeenkomst hebben jongeren gediscussieerd over een aantal stellingen die te maken hadden met onderwerpen die in het naslagwerk behandeld worden.

De bijeenkomst was helaas niet zo druk bezocht als we hadden gehoopt. Ondanks verschillende inspanningen van het jongerenwerk (de jongerenwerkers zijn onder andere naar scholen geweest, hebben bij hun activiteiten flyers uitgedeeld, hebben sms'jes verstuurd, gemaïld en 2 keer een bericht in de krant geplaatst), waren er uiteindelijk 13 jongeren aanwezig, waarvan 2 jongens en 11 meisjes. De helft van de groep was rond de 13 jaar, de andere helft rond de 16.

De les die we hieruit trekken, is dat we in het vervolg eerder beginnen met het betrekken van jongeren en hiervoor ook meerdere instrumenten inzetten. Te denken valt aan een enquête, rondes langs scholen en een afsluitende bijeenkomst in samenwerking met het jongerenwerk.

In deze nota geven wij de belangrijkste zaken weer die tijdens de bijeenkomst aan de orde kwamen. Dit doen we aan de hand van de stellingen. De groep was, voor het behandelen van de stellingen, opgesplitst in een groep met jongere en een groep met oudere kinderen.

Stelling 1. Hangplekken voor de jeugd zijn niet nodig. De nadelen zijn groter dan de voordelen.

Beide groepen waren het hier niet mee eens; ontmoetingsplekken zijn wel degelijk nodig, maar moeten wel afgeschermd / overdekt zijn. De oudere groep gaf aan dat de media de ontmoetingsplekken vaak negatief in beeld brengt. De jongere groep bevestigde dit negatieve beeld door aan te geven dat ze een ontmoetingsplek liever mijden. Ook werd door de oudere groep aangegeven dat alcohol invloed heeft op het gedrag van jongeren.

De jongere groep gaf nog aan dat zij graag (voor hun leeftijdsgroep) wat grote speeltuinen zouden willen, bijvoorbeeld met grote schommels, een kabelbaan en bankjes.

Stelling 2. Als het tegenzit weten jongeren zelf wel waar ze terecht kunnen. Er is niks extra's nodig om jongeren te helpen bij problemen.

De jongere groep is het hier in eerste instantie mee eens; 'je kunt toch naar je ouders als je problemen hebt?'. Nadat uitgelegd was dat dat niet voor alle kinderen geldt, gaven zij aan dat dan hulp 'van buiten af' wel handig is, maar dat ze niet zouden weten waar je dan naar toe zou kunnen gaan.

Beide groepen gaven aan dat anonimiteit erg belangrijk is. De oudere groep zei bijvoorbeeld eerst via internet contact te willen zoeken, alvorens een echte afspraak te maken. Een inlooppunt in Bravo was voor deze groep geen optie, omdat de kans om bekenden tegen te komen te groot is. Geheimhouding is erg belangrijk; het moet ook voor de jongeren duidelijk zijn dat de hulpverleners een geheimhoudingsplicht hebben.

Stelling 3. Jongeren moeten hun school afmaken. Lukt dat niet, dan moet de gemeente ingrijpen.

In eerste instantie was de jongere groep het hier niet mee eens; 'het is de eigen verantwoordelijkheid van de jongere'. Toen werd uitgelegd dat de mensen die wel werken belasting betalen onder andere voor mensen die een uitkering aanvragen, veranderde de mening van de groep. Het zou toch goed zijn als de school, de ouders, de jongere zelf en eventueel de gemeente, ingrijpen wanneer een jongere van school dreigt te gaan. Zij gaven aan dat de jongeren wel vertrouwen moeten hebben in de mensen die willen helpen.

De oudere groep zocht het aanpakken van het probleem voortijdig schoolverlaten meer in schoolse zaken zoals de leraren en lestijden; leraren moeten goed zijn en de lestijden praktisch. Zij vonden wel dat de gemeente moet ingrijpen als dat nodig is.

Stelling 4. Kinderen en jongeren zijn zelf weerbaar en verstandig genoeg om om te gaan met zaken als pesten en grensoverschrijdend gedrag. Hierbij is een cursus voor alle kinderen van groep 8 van het basisonderwijs niet nodig.

Beide groepen waren het hier niet mee eens. De jongere groep gaf aan dat het goed is als alle kinderen van groep 7/8 een cursus volgen, zodat niet alleen de meer kwetsbare groep er uit gelicht wordt. De oudere groep gaf aan dat een cursus eigenlijk wel in elk schooljaar goed zou zijn. Zowel de jongere als oudere groep, gaf aan dat dit zaken zijn die het gehele schooljaar terug moeten komen; er moet constant aandacht voor zijn.

Stelling 5. Sporten doe je niet meer als je op de middelbare school zit; dat is niet nodig.

Beide groepen waren het hier niet mee eens; sporten is leuk en belangrijk voor je gezondheid. In Brielle zijn op zich voldoende sportgelegenheden, al vond de jongere groep dat het niet per se noodzakelijk is om lid te zijn van een vereniging om te kunnen sporten. Sporten kan je ook heel goed in de buitenruimte doen. Op school zou meer aan sport gedaan kunnen worden, waaronder sportieve uitstapjes. Ook sportgelegenheden bij scholen in de buurt waar tijdens pauzes of direct na schooltijd gebruik van kan worden gemaakt, zijn gewenst.

Gemist: meer uitgaansgelegenheden voor 16+, voor de groep 14-16 jaar en voor de groep 11-14 jaar.

Beide groepen gaven aan meer uitgaansgelegenheden te willen. De oudere groep zou meer locaties willen; de jongere groep meer avonden (de huidige locaties De Lumey en Bravo zijn prima).

De groepen hadden na de stellingenronde ook stickers geplakt bij die onderwerpen die zij het belangrijkste vonden. Daaruit kwam naar voren dat uitgaansgelegenheid de hoogste prioriteit heeft, daarna speelruimte / ontmoetingsplekken en tot slot voortijdig schoolverlaten. Bij het uitvoeren van de actiepunten houden wij rekening met deze prioritering.

BIJLAGE II   AFKORTINGENLIJST

AMK	Algemeen Meldpunt Kindermishandeling
AOC	Agrarisch Opleidings Centrum
APJ	Arrondissementaal Platform Jeugdcriminaliteit
BBL	Beroepsbegeleidende Leerweg
BJZ	Bureau Jeugdzorg
BOA	Bijzondere Opsporings Ambtenaar
BOL	Beroepsopleidende Leerweg
BOO	Bestuurlijk Overleg Onderwijs
BSN	Burger Service Nummer
BSO	Buitenschoolse Opvang
Bdu-CJG	Brede Doeluitkering CJG
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCPO	Culturele Commissie Primair Onderwijs
Cfi	Centrale Financiën Instellingen
CIOS	Centraal Instituut voor de Opleiding tot Sportleiders
CJG	Centra Jeugd en Gezin
CJP	Cultureel Jongeren Paspoort
DOSA	Deelgemeentelijke Organisatie Sluitende Aanpak
EKD	Elektronisch Kind Dossier
EVC	Erkenning van elders verworven competenties
FSL	Federatief Samenwerkingsverband Leerlingenzorg
GGD	Geneeskundige Gezondheids Dienst
GGD ZHE	Geneeskundige Gezondheids Dienst Zuid Hollandse Eilanden
GGD RR	Geneeskundige Gezondheids Dienst Rotterdam Rijnmond
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GIR	Gemeenschappelijke Inspectie Ruimte
HKZ	Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector
HAVO	Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs
ICC	Interne Coördinator Cultuureducatie
IPP	Instituut voor Publiek en Politiek
ISD	Intergemeentelijke Sociale Dienst
ITB'er	Interne Traject Begeleider
IvhO	Inspectie voor het Onderwijs
JCO	Justitieel Casus Overleg
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JJI	Justitiële Jeugd Inrichting
JOS	Jeugd, Onderwijs en Samenleving
JoVo	Jong Volwassenen
JPT	Jeugd Preventie Team
JR	Jeugdreclassering
LBO	Lager Beroeps Onderwijs
LEA	Lokaal Educatieve Agenda
MBO	Middelbaar Beroepsonderwijs
MGE	Maatschappelijk Gebonden Eigendom
Ministerie LV	Ministerie van Landbouw en Visserij
NASB	Nationaal Actieplan Sport en Bewegen
Nibud	Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

NJi	Nederlands Jeugdinstituut
NJR	Nationale Jeugd Raad
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
OLIVER	Openbaar Lichaam Volwasseneneducatie Rijnmond
OM	Openbaar Ministerie
OMDATA-IBG	Openbaar Ministerie Data – Informatie Beheer Groep
PFO-MaZa	Portefeuillehoudersoverleg Maatschappelijke Zaken
PGA	Persoons Gerichte Aanpak
PO	Primair Onderwijs
RAAK	Reflectie en Actiegroep Aanpak Kindermishandeling
RAO	Regionaal Ambtelijk Overleg
REC	Regionaal Expertise Centrum
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMC	Regionale Meld- en Coördinatiefunctie
RN	Reclassering Nederland
ROC	Regionale Opleidingen Centra
ROSA	Regionale Organisatie Sluitende Aanpak
ROVER	Regionaal Overleg Volks Educatie Rijnmond
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
SAP-lessen	School Adoptie Plan lessen
SCP	Sociaal Cultureel Planbureau
SISA	Stadsregionaal Instrument Sluitende Aanpak
TO	Traject Overleg
VAVO	Voortgezet Algemeen Volwassen Onderwijs
VBO	Vorbereidend Beroeps Onderwijs
VE	Volwasseneneducatie
VMBO	Vorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VPR	Voorne-Putten en Rozenburg
VSV	Voortijdige schoolverlaters
(V)so-zmlk	(Voortgezet) speciaal onderwijs zeer moeilijk lerende kinderen
Vto	Vroegtijdige onderkenning ontwikkelingsstoornissen
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VWO	Vorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs
Wajong	Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten
WBB	Wet Werk en Bijstand
WIJ	Wet Investeren in Jongeren
WIW	Wet Inschakeling Werkzoekenden
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Wet OKE	Wet Ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie
ZAT's	Zorg Advies Teams

BIJLAGE III LITERATUUROPGAVE

www.wetten.overheid.nl
www.trivia-verloskundigen.nl
www.babyinfo.nl
www.entoen.nu
www.wikipedia.nl
www.stichting-push.nl
www.fsl3909.nl
www.kinderenintel.nl
www.kinderwerk.nl
www.leerplicht.net
www.delokaaleducatieveagenda.nl
www.minvws.nl
www.minocw.nl
www.jeugdengezin.nl
www.justitie.nl
www.vrom.nl
www.humanitasjeugdhulpverlening.nl
www.voornewiki.nl
www.jongerenwerker.nl
www.jeugdmonitor.cbs.nl
www.obb-ingenieurs.nl
www.zorgatlas.nl
www.st-ab.nl/wetten/1106_Wet_publieke_gezondheid_Wpg.htm
www.st-ab.nl/wettennr07/1106-001besluit_publieke_gezondheid.htm

E-mails van Careyn, Lucertis en MEE.

A. Hoogenes, *Regie*, 2008

AJB-Veiligheidshuizen Rotterdam-Rijnmond, *Justitieketen in Veiligheidshuizen: wensen & randvoorwaarden voor 2010*, oktober 2009.

Alleato - Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling Utrecht, *Rapport Onderzoek jongerenwensen CJG website*, oktober 2009.

Begeleidingscommissie Integrale Veiligheid en de Politie Rotterdam-Rijnmond in opdracht van het Regionaal College Rotterdam-Rijnmond, *Veiligheidsrapportage Rotterdam-Rijnmond 2008*, juli 2008.

Bureau Beke, *Shortlistmethodiek in zeven stappen. Onderdeel van het Masterplan Jeugdgroepen Nederlandse Politie*, 2009.

Bureau Jeugdzorg, *Beleidsinformatie BJZ Rotterdam per gemeente kalenderjaar 2008. Rapportage Brielle*, 29-10-2009.

C. van Egten (SGB0), *Ontwikkelingsadvies integraal jeugdbeleid*, 2002.

C. van Hees e.a. (IPP), *Jong betrokken. Jongerenparticipatie op lokaal niveau*, 2002.

C. Schoenmakers (VNG), *Handreiking afstemming lokaal jeugdbeleid-jeugdzorg*, maart 2003.

Careyn Jeugd & Gezin, *Jaarverslag 2008. Monitor 0-4 jarigen*, 2009.

Centrum voor jeugd en gezin Hellevoetsluis, *Samenwerken in het Centrum voor Jeugd en Gezin*, 2008.

Centrum voor Jeugd en Gezin (Ministerie Jeugd en Gezin), *Handreiking Prenatale voorlichting. Een nieuwe activiteit in opdracht van de gemeente*, november 2009.

Commissie Zorg om Jeugd in opdracht van de VNG, *Van Klein naar Groot*, juni 2009.

Commissie Jeugdzorg en Sociaal Beleid, *Financiële consequenties voor gemeenten volgend uit stadsregionale initiatieven*, vergadering 29-10-2009

C.T.M. Schrijvers en C.G. Schoemaker (RIVM), *Spelen met gezondheid. Leefstijl en psychische gezondheid van de Nederlandse jeugd*, 2008.

Directie Veiligheid Rotterdam, *Uit de bak, aan de bak!, 'Kansen bieden, grenzen stellen'. Actieprogramma nazorg na detentie aan jongeren tot 23 jaar*, 2008.

G. van Diepen e.a., *Participeren doe je niet alleen. Over participatie van jeugdigen in gemeentelijk beleid*, 1997.

Gemeente Brielle, *Actieprogramma Veiligheidsbeleid 2009-2010*, 2009.

Gemeente Brielle, *Algemene Beschouwingen 2009*, november 2009.

Gemeente Brielle, *Collegeadvies 'Actieplan voor bestrijding jeugdwerkloosheid in Brielle'*, 10-09-2009.

Gemeente Brielle, *GBA van geboortjaar 1986 t/m geboortjaar 2009*, 19-08-2009.

Gemeente Brielle, *Leerplichtverslag Brielle schooljaar 2008/2009*, 2009.

Gemeente Brielle, *Lokaal Educatieve Agenda. Prioriteiten 2009*, voorjaar 2009.

Gemeente Brielle, *Nota Kunst en Cultuur gemeente Brielle 2007-2010*, 2007.

Gemeente Brielle, *Nota Lokaal gezondheidsbeleid 2009-2012*, maart 2009.

Gemeente Brielle, *Nota Speerpunten Sportbeleid Brielle*, maart 2006.

Gemeente Brielle, *Uitvoeringsprogramma sport*, 2007.

Gemeente Brielle, *Voortgangsrapportage 2009. Beleidsplan Wmo 2008-2011*, voorjaar 2009.

Gemeente Rotterdam - Dienst Jeugd, Onderwijs en Samenleving, *Ieder Kind Wint in Rotterdam. Actieprogramma risicojeugd 2007-2010*, maart 2007.

GGD Zuid-Hollandse Eilanden, *Monitor Jeugd*, januari 2009.

GGD Zuid-Hollandse Eilanden, *Genoeg genoten. Onderzoek naar de trends van genotmiddelengebruik onder jongeren op de Zuid-Hollandse eilanden en de relatie met vernielingen*, mei 2009.

H. Velthoen (RMC-coördinator ZHE), *Jaarplan 2010 RMC subregio Zuid-Hollandse Eilanden (ZHE)*, 30-10-2009.

Ieder Kind Wint (Stadsregio Rotterdam), *Atlas risico's en zorggebruik 0-19 jarigen Stadsregio Rotterdam*, oktober 2008.

Ieder Kind Wint (Stadsregio Rotterdam), *Visiedocument Ieder Kind Wint 2007-2009*, 2007.

J. Antheunisse, N. de Groot, S. Wielaart e.a., *Handreiking jeugdbeleid – jongerenwerk*, jaartal onbekend.

M. Steketee, J. Mak en B. Tierolf, *Kinderen in Tel. Databoek 2008 en Databoek 2009*, maart 2008 en maart 2009.

M. van der Grinten & T. Eimers (Oberon & KBA), *Zorg voor jongeren in het v(s)o en MBO. De regierol van gemeenten. Beleidsadvies*, april 2009.

M.F. van den Berg en A. van der Veer (rekenkamercommissie), *Onderzoek jeugdbeleid. Gemeente Brielle. Eindrapport*, september 2008.

Ministerie jeugd & gezin, *Programma jeugd en gezin 2007-2011. Alle kansen voor alle kinderen*, september 2007.

Ministerie jeugd & gezin, *Nota gezinsbeleid 2008 - De kracht van het gezin*, november 2008.

Ministerie jeugd & gezin, *Nota Onze jeugd van tegenwoordig – Over de leefwereld en de leefstijl van jongeren*, 2009.

Ministerie van Justitie Beleid, *Programma Aanpak Jeugdcriminaliteit 2008-2011*, 2007.

Ministerie van OCW, *Kunst van Leven: hoofdlijnen cultuurbeleid 2009-2012*, 2009.

Ministerie van OCW, *Aanval op de uitval. Perspectief en actie*, 2006.

MOgroep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening, *Sterk jongerenwerk. Jongerenwerkers weten hoe de hazen lopen*, december 2009.

Nationale Jeugdraad, *Checklist Jongerenparticipatie*, jaartal onbekend.

Nieuwsbrief jeugd / Nibud, *Nationaal scholierenonderzoek 2008/2009*, 26 juni 2009.

Openbaar Ministerie en Ingrado, *Handleiding Strafrechtelijke aanpak schoolverzuim. Versie 15*, 29 september 2009.

Provincie Zuid-Holland, *Samen aan zet voor de jeugd. Beleidskader jeugd 2009-2012*, 2009.

Programmabureau Politiele Jeugdtaak, *Brief gericht aan regionaal portefeuillehouders en coördinatoren jeugd over beëindiging STOP-reactie voor jeugdige verdachten 12-min, 17-11-2009*.

RIVM, *Zwanger! Algemene informatie*, versie 2008.
Ontwerp en opmaak: uitgeverij RIVM

RIVM Onderzoek, *Spelen met gezondheid. Leefstijl en psychische gezondheid van de Nederlandse jeugd*, 2008

V. Baljon, E. van Elswijk en M. van Oudheusden (FSL3909), *Werkprotocol Zorg Advies Team*, december 2008.

Van der Vegt en Van Kampen Sardes (VNG), *Op weg naar één samenhangend aanbod voor 0-19 jarigen*, oktober 2002

VNG, *Lokaal jeugdbeleid. Jongerenparticipatie I*, 2002